

Vízibogarak (Coleoptera: Hydradephaga, Hydrophiloidea, Dryopoidea, Hydraenidae) Gyűrűfűről

LÖKKÖS ANDOR

Pannon Egyetem, Georgikon Kar, Állattudományi és Állattenyésztéstani Tanszék
H-8360 Keszthely, Deák F. u. 16., Hungary
e-mail: a.lokkos@gmail.com

LÖKKÖS, A.: *Aquatic beetles (Coleoptera: Hydradephaga, Hydrophiloidea, Dryopoidea, Hydraenidae) from Gyűrűfű (SW Hungary).*

Abstract: Between 2006-2008, in the framework of Biodiversity Day held in Hungary (Gyűrűfű) an aquatic beetle investigation was carried out. 41 aquatic beetle taxa were recorded by dip netting and light trapping. The most interesting species are *Helophorus obscurus* Mulsant, 1844 and *Limnebius stagnalis* (Guillebeau, 1890).

Keywords: Biodiversity, aquatic beetles, Coleoptera, Hungary, Gyűrűfű,

Bevezetés

A bogarak nagy része szárazföldi életmódú, de sok csoportjuk egy vagy több fejlődési stádiumában kötődik a vízhez. Ezek számos egymástól távoli rendszertani kategóriákba sorolt csoportok. Egyetlen közös tulajdonságuk, hogy vízi életmódot folytatnak.

A jelen közleményben a bogarak Adephaga alrendjébe sorolt vízi ragadozó bogarak családjait (Haliplidae, Dytiscidae, Noteridae, Gyrinidae), a Polyphaga alrend csiboralkatúak (Hydrophiloidea) családssorozatának tagjait (Georissidae, Spercheidae, Hydrochidae, Hydrophilidae), illetve a Dryopoidea családssorozatba tartozó Dryopidae, Elmidae családokat és a Staphylinoidea családssorozatba tartozó Hydraenidae családot vizsgáltam. A Hydrophilidae család nagyrészt szárazföldi életmódú Sphaeridiinae alcsaládja is bekerült a dolgozatba rendszertani hovatartozásuk miatt. E csoportok hazai fajszáma összesen: (Haliplidae -16, Dytiscidae - 113, Noteridae - 2, Gyrinidae - 9, Georissidae - 2, Spercheidae - 1, Hydrochidae - 7, Hydrophilidae - 74, Dryopidae - 12, Elmidae - 16, Hydraenidae - 36).

Gyűrűfű a vízibogarak szempontjából azért is különösen érdekes, mert a Zselic nagy részéről csupán néhány szórványadattal rendelkezünk, ezek nagy része is főleg Kaposvár környékére korlátozódott.

Anyag és módszer

A vizsgált területet szárazföldi élőhelyek uralják. A területen egy állandó vízfolyás található, a Sándor-árok, és ennek több időszakos mellékfolyása van. A Gyűrűfű környéki források közül a legfontosabb az Isten-kúti-forrás. Ezeken kívül időszakos kisvizek (keréknyomokban, útmentén összegyűlt pocsolyákból stb.) sikerült még vízibogarakat gyűjteni.

Gyűrűfűn három alkalommal került megrendezésre a Biodiverzitás Nap, először 2006 tavaszán, majd 2007 nyarán és 2008 őszén. Az első két alkalommal csak fényen fogott vízibogarakat gyűjtöttünk.

Az általam alkalmazott gyűjtési módszerek között a legfontosabb a vízhálózás volt, amelyhez 40 cm átmérőjű, 0,5 mm lyukbőségű, kör alakú hálót, illetve kisebb víztereknél teaszűrőt alkalmaztam. A vízhálózás mellett igen eredményes volt a lámpázás is. Előkerültek még vízibogarak rostálással és egyeléssel is.

A gyűjtött példányokat etil-acetáttal öltem le és szárazon tartósítottam. A határozást CSABAI (2000), CSABAI et al. (2002), HEBAUER (1989), JÄCH (1992, 1998) és LOHSE (1971) munkái alapján végeztem.

A *Helophorus minutus* / *paraminutus* fajok elkülönítése csak kromoszómális úton lehetséges teljes biztonsággal, ezért itt fajpár szintjén tüntettem fel a fajok előfordulását. Több taxon esetén csak a him genitáliák alapján lehetséges a faji szintű hovatartozás megállapítása, ezért ezeknél a nőstények esetében genus szintű elkülönítés történt.

Eredmények és értékelés

Gyűrűfűről a Biodiverzitás Napjain 41 taxon 446 példánya került kimutatásra. A Haliplidae, Noteridae, Georissidae, Spercheidae és Hydrochidae családoknak nem kerültek elő képviselői a vizsgálatok során. A területen uralkodtak az áramláskedvelő fajok, különösen a Sándor-árok és az Isten-kút bizonyult gazdagnak ezen fajok esetében. Az időszakos vizekre jellemző fajok is nagy számban kerültek elő.

A területről előkerült vízibogarak jegyzéke:

Dytiscidae Leach, 1815

Hydroglyphus geminus (Fabricius, 1792)

Agabus bipustulatus (Linnaeus, 1767)

Ilybius fuliginosus (Fabricius, 1792)

Ilybius quadriguttatus (Lacordaire, 1835)

Platambus maculatus (Linnaeus, 1758)

Rhantus suturalis (MacLeay, 1825)

Dytiscus marginalis Linnaeus, 1758

Gyrinidae Thomson, 1860

Gyrinus colymbus Erichson, 1837

Gyrinus substriatus Stephens, 1829

Helophoridae Thomson, 1859

Helophorus griseus Herbst, 1793

Helophorus minutus Fabricius, 1775 / *paraminutus*

Angus 1986

Helophorus montenegrinus Kuwert, 1885

Helophorus obscurus Mulsant, 1844

Hydrophilidae Latreille, 1802

Cercyon convexusculus Stephens, 1792

Cryptopleurum crenatum (Panzer, 1794)

Cryptopleurum minutum (Fabricius, 1795)

Megasternum obscurum (Marsham, 1802)

Sphaeridium scarabaeoides (Linnaeus, 1758)

Anacaena limbata (Fabricius, 1792)

Laccobius bipunctatus (Fabricius, 1775)

Laccobius striatulus striatulus (Fabricius, 1801)

Cymbiodyta marginella (Fabricius, 1792)

Enochrus melanocephalus (Olivier, 1792)

Enochrus bicolor (Fabricius, 1792)

Enochrus quadripunctatus (Herbst, 1797)

Enochrus coarctatus (Gredler, 1863)

Helochares obscurus (O.F.Müller, 1776)
Berosus frontifoveatus Kuwert, 1888

Elmidae Curtis, 1830
Elmis maugetii Latreille, 1802

Limnius volckmari (Panzer, 1793)
Oulimnius tuberculatus (P.J.W.Müller, 1806)

Dryopidae Billberg, 1820
Dryops sp.

Hydraenidae Mulsant, 1844
Hydraena melas Dalla Torre, 1877
Hydraena nigrita Germar, 1824
Hydraena riparia Kugelann, 1794
Hydraena paganettii Ganglbauer, 1901
Ochthebius minimus (Fabricius, 1792)
Ochthebius bernhardi Jäch & Delgado, 2008
Limnebius papposus (Mulsant, 1844)
Limnebius stagnalis (Guillebeau, 1890)
Limnebius sp.

Az előkerült ritka fajok rövid jellemzése:

Helophorus obscurus Mulsant, 1844 - Európai faj. Hazánkban csak kevés lelőhelyről ismert: Bükk (SZÉL 1996), Mecsek (Abaliget, Orfű: Szuadó-völgy), Simontornya. Semleges és enyhén lúgos kémhatású vizekben él (CSABAI et al. 2002)..

Limnebius stagnalis (Guillebeau, 1890) - A faj északnyugati elterjedési határát Dél-Szlovákiában és Burgenlandban éri el. Fő elterjedési területe Dél-kelet-Európa és Törökország (JÄCH et al. 2005).

Köszönetnyilvánítás

Köszönöm a szervezőknek Kovács Tibornak a részvételi lehetőséget, a Fridrich családnak a szíves vendéglátást. Továbbá köszönöm a gyűjtőknek az általuk gyűjtött vízi-bogarak rendelkezésemre bocsátását.

Irodalom

- CSABAI Z. 2000: Vízibogarak kishatározója I. (Coleoptera: Haliplidae, Hygrobiidae, Dytiscidae, Noteridae, Gyrinidae). In: Vízi Természet- és Környezetvédelem 15. - Környezetgazdálkodási Intézet, Budapest pp. 277.
- CSABAI Z. 2003: Vízibogarak kishatározója III. (kiegészítő kötet) - Vízi Természet- és Környezetvédelem 17. - Környezetgazdálkodási Intézet, Budapest pp. 280.
- CSABAI Z., GIDÓ Zs., SZÉL Gy. 2002: Vízibogarak kishatározója II. (Coleoptera: Georissidae, Spercheidae, Hydrochidae, Helophoridae, Hydrophilidae). - Vízi Természet- és Környezetvédelem 16. - Környezetgazdálkodási Intézet, Budapest pp. 205.
- HEBAUER, F. 1989: U. O. Polyphaga. Familienreihe Hydrophiloidea (Palpicornia). - In: LOHSE, G. . AND LUCHT, W. H. (eds.): Die Käfer Mitteleuropas, 12. Goecke & Evers, Krefeld pp. 72-92.
- JACH, M. A. 1992: 42. Familie: Dryopidae, 42.a Familie: Elmidae, 44.a Familie: Psephenidae. - In LOHSE, G.A. & LUCHT, W. (eds.): Die Käfer Mitteleuropas 13. (2nd suppl.), - Goecke & Evers, Krefeld pp. 67-82.
- JACH, M. A. 1998: 7. Familie: Hydraenidae. - In LOHSE, G. A. & KLAUSNITZER, B. (eds.): Die Käfer Mitteleuropas 15 (4th suppl.) - Goecke & Evers, Krefeld pp. 83-97.
- JACH, M.A. & DELGADO, J.A. 2008: Revision of the Palearctic species of the genus Ochthebius Leach XXV. The superspecies *O. (s.str.) viridis* Peyron and its allies (Coleoptera: Hydraenidae). – Koleopterologische Rundschau 78. pp. 199–231.
- JACH, M.A., DIETRICH, F. & RAUNIG, B. 2005: Rote Liste der Zwergwasserkäfer (Hydraenidae) und Krallenkäfer (Elmidae) Österreichs (Insecta: Coleoptera), 211–284 pp. – In: Zulka, K.P. (ed.): Rote Listen gefährdeter Tiere Österreichs. Checklisten, Gefährdungsanalyse, Handlungsbedarf. Part 1: Säugetiere, Vögel, Heuschrecken, Wasserkäfer, Netzflügler, Schnabelfliegen, Tagfalter (Grüne Reihe des Lebensministeriums, Vol. 14/1). – Wien: Bundesministerium für Land- und Forstwirtschaft, Umwelt und Wirtschaft pp. 407.
- LOHSE, G. A. 1971: 7. Familie: Hydraenidae. - In: FREUDE, H. HARDE, K. W. and LOHSE, G. A. (eds.): Die Käfer Mitteleuropas 3. - Goecke & Evers, Krefeld pp. 95-125.
- SZÉL, Gy. 1996: Hydraenidae, Hydrochidae, Spercheidae and Hydrophilidae from the Bükk National Park (Coleoptera: Hydrophiloidea). - In: MAHUNKA, S. (szerk.) The Fauna of the Bükk National Park II. – Magyar Természettudományi Múzeum, Budapest pp. 223–230.